

Les polítiques de comunicació

Isabel Fernández Alonso

Marc Espín

Grup Daniel Jones

Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

(Universitat Autònoma de Barcelona)

Aquest capítol presta especial atenció a les polítiques relatives a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, al Consell de l'Audiovisual de Catalunya i a la transferència de recursos econòmics des de la Generalitat als mitjans privats (subvencions de caràcter estructural i publicitat institucional) durant el bienni 2013–2014. Les actuacions en aquests tres àmbits sempre han estat centrals en el procés d'articulació del denominat *espai català de comunicació* i continuen exercint un paper clau en l'actual context polític.

FERNÁNDEZ ALONSO, Isabel; ESPÍN, Marc (2015): "Les polítiques de comunicació", a CIVIL I SERRA, Marta; CORBELLA CORDOMÍ, Joan M.; FERRÉ PAVIA, Carme; SABATÉ I SALAZAR, Joan, eds: *Informe de la comunicació a Catalunya 2013–2014*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció Lexikon Informes, 4, pàgs. 21–32. e-Pub gratuït a <http://dogc.gencat.cat/web/.content/Publicacions/docs/InformeDeLaComunicacioACatalunya13-14.epub>

1. Introducció¹

En aquest capítol s'aborden les principals polítiques públiques relatives al sector mediàtic impulsades des de la Generalitat per al conjunt del territori català durant els anys 2013 i 2014. En concret, les promogudes pels tres grans reguladors: el Govern català, el Parlament de Catalunya i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC).²

Així mateix, també es tracten algunes polítiques amb incidència en l'oferta mediàtica existent a Catalunya desplegadas des del Govern i el Parlament espanyols. Començarem parlant d'aquestes últimes ja que, en alguns aspectes, defineixen un marc imprescindible per comprendre les polítiques catalanes.

2. Marc espanyol: creació de la CNMC i nou pla tècnic de TDT

Durant el bienni 2013–2014 sobresurten dues decisions a escala estatal amb diferent incidència a Catalunya: la creació de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) i la reforma del Pla Tècnic Nacional de TDT.

La CNMC va ser creada per la Llei 3/2013 (*BOE*, 05–06–2013) i va entrar en funcionament el 7 d'octubre del mateix any. Es tracta d'un regulador multisectorial només comparable a l'existent a Països Baixos, que uneix competències de supervisió i control dels mercats de les comunicacions electròniques, elèctric i del gas natural, postal, tarifes aeroportuàries, ferroviari i audiovisual. Aquest macroregulador absorbeix, per tant, les funcions que fins aleshores exercien la Comissió del Mercat de les Telecomunicacions (CMT), la Comissió Nacional d'Energia (CNE), la Comissió Nacional del Sector Postal (CNSP) i la Comissió Nacional de la Competència (CNC), a més de substituir el nonat Consell Estatal de Mitjans Audiovisuals (CEMA) previst a la Llei general de la comunicació audiovisual. Per tant, a partir de la creació de la CNMC, qualsevol queixa relativa a les emissions de televisió de cobertura estatal s'ha d'adreçar a aquesta entitat, que assumeix les competències sobre control de continguts que tradicionalment ocupava el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme. El Govern espanyol conserva, però, les competències en matèria d'adjudicació de llicències audiovisuals d'abast estatal.

El nou macroregulador ha estat especialment qüestionat per unir funcions reguladores i de competència, i també per la seva dependència del poder executiu i per la seva pèrdua de funcions pel que fa als reguladors preexistents.³

Malgrat que el Partit Popular (PP) té majoria absoluta a les dues cambres, aquesta iniciativa ha comptat amb el suport del Partit Nacionalista Basc (PNB) i de Convergència i Unió (CiU). El diputat de CiU Josep Sánchez i Llibre justificava el seu suport, en la Comissió d'Economia i Competitivitat del Congrés, perquè s'havien consensuat amb el Grup Parlamentari Popular diverses esmenes que, al seu parer, milloraven considerablement el projecte de llei presentat pel Govern espanyol en aspectes com la creació de dues sales (de regulació i de competència) en

1. Aquest text s'ha elaborat en el marc del Grup de Recerca en Estructura i Polítiques de Comunicació Daniel Jones (Universitat Autònoma de Barcelona), reconegut com a grup emergent per la Generalitat de Catalunya per al període 2014–2016 (referència 2014 SGR 0029), i del projecte d'R+D *Las políticas de comunicación en la Europa mediterránea en el contexto de la crisis financiera (2008–2015). Análisis del caso español* (referència CSO2013-42523-P), finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat del Govern d'Espanya. Els autors agraeixen a Ana Fernández Viso les seves amables observacions al capítol que, en part, han estat incorporades a la versió final.

2. Altres aspectes relatius a les polítiques de comunicació s'aborden en els capítols "La comunicació local en l'ecosistema comunicatiu català" i "La indústria del cinema" d'aquest mateix informe.

3. Per aprofundir en aquesta qüestió, vegeu el dossier "Estado de las autoridades de competencia y regulación en España", a *Alternativas Económicas*. Núm. 19, novembre de 2014, pàgs. 27–48.

comptes d'una de sola, l'elecció dels directors estratègics per la mateixa CNMC en comptes de per l'executiu, la recuperació de competències de les antigues CMT i CNE que es pretenien transferir al Govern estatal, la supressió de les referències a una unitat de mercat a tot el territori espanyol o l'establiment de la Direcció de Telecomunicacions i el Sector Audiovisual a Barcelona (*Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados. Comisiones, X Legislatura, 20-03-2013, pàgs. 5-7*).⁴

Pel que fa al Pla Tècnic Nacional de TDT, va ser reformulat mitjançant el Reial decret 805/2014 (*BOE, 24-09-2014*). Com s'apunta en l'exposició de motius d'aquesta norma, la mesura obeeix a la decisió de les institucions comunitàries de destinar la subbanda de freqüències de 790-862 MHz als serveis avançats de comunicacions electròniques de caràcter paneuropeu, una opció oberta (tot i que no imposada) per la Conferència Mundial de Radiocomunicacions de 2007. D'aquesta manera, i amb l'argument d'afavorir la recuperació econòmica (gràcies als serveis associats a la telefonia de quarta generació), la banda de freqüències disponible per als serveis de televisió es veu reduïda un 20%.

Per comprendre les implicacions d'aquesta reforma, cal recordar que les sis societats concessionàries de TDT d'àmbit estatal existents en el moment de l'apagada analògica (primavera de 2010) van passar a disposar, a partir d'un acord de Consell de Ministres de 16 de juliol de 2010, d'un múltiplex complet cadascuna. Si considerem les dues absorcions produïdes amb posterioritat, en iniciar-se el bienni que analitzem Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación SA y Mediaset España Comunicación SA comptaven amb dos múltiplex cadascuna, i, amb un, Veo Televisión i Sociedad Gestora de Televisión Net TV SA.

Però una sentència del Tribunal Suprem del 27 de novembre de 2012 (que responia al recurs contenciós administratiu ordinari interposat per Infraestructuras y Gestión 2002 SL) establí que l'ampliació de programes (fins a un múltiplex complet) que fixava l'esmentat acord de Consell de Ministres de 2010 s'hauria d'haver fet mitjançant concurs públic, en compliment de les previsions de la Llei general de la comunicació audiovisual, aprovada aquell mateix any.

Com a conseqüència d'aquesta sentència, el 6 de maig de 2014 van cessar les emissions de sis canals:⁵ La Siete i Nueve (múltiplex de Mediaset); Nitro, Xplora i La Sexta 3 (múltiplex d'Atresmedia); i AXN (múltiplex de Veo TV). La sentència obligava les societats concessionàries a retrotraure's, pel que fa al nombre de programes disponibles, a la situació prèvia a l'apagada, fixada en el Reial decret 944/2005 (que, al seu torn, substituïa el primer Pla Tècnic Nacional de TDT, aprovat pel Reial decret 2169/1998). D'aquesta manera, a partir de maig de 2014, Atresmedia passa a disposar de cinc programes; Mediaset, de sis; i Veo TV i Net TV, de dos cadascuna. RTVE no es veu afectada per aquesta sentència del Tribunal Suprem i conserva els dos múltiplex que li assignava el Reial decret 944/2005.

Així, el nou Pla Tècnic Nacional de TDT (Reial decret 805/2014) estableix que el servei de televisió digital terrestre de cobertura estatal es prestarà a través de set múltiplex (un menys dels existents fins llavors):

El Pla Tècnic Nacional de TDT va ser reformulat mitjançant el Reial decret 805/2014. La mesura obeeix a la decisió de les institucions comunitàries de destinar la subbanda de freqüències de 790-862 MHz als serveis avançats de comunicacions electròniques de caràcter paneuropeu



4. S'ha de matisar, no obstant això, que, a gener de 2015 l'àrea relativa al sector audiovisual romaní a Madrid, mentre que a Barcelona se situava la relativa a telecomunicacions. Font: CNMC. Comunicació personal, 16 de gener de 2015.

5. Podrien haver estat més, però en aquell moment Veo TV i Net TV no estaven explotant tota la capacitat del múltiplex per motius econòmics.

Pel que fa a l'àmbit autonòmic, es reserva un múltiplex per a cada comunitat, de manera que es redueix a la meitat la capacitat d'emissió, amb l'excepció de Catalunya, que en perd un però encara en conserva dos dels tres amb què comptava



cinc que ja s'explotaven (RGE1, RGE2, MPE1, MPE2 i MPE3) i dos de nous (MPE4 i MPE5). RTVE disposarà del múltiplex RGE1 i de dos terços de l'RGE2. Les societats titulars de llicències de TDT privada (d'àmbit estatal) comptaran amb els múltiplex MPE1, MPE2 i MPE3, així com amb tres quartes parts de la capacitat del nou múltiplex digital MPE4. La capacitat restant (el múltiplex MPE5, un terç de l'RGE2 i una quarta part de l'MPE4) serà objecte d'un concurs públic que permetrà l'entrada al mercat de nous operadors de TDT privada. Pel que fa a l'àmbit autonòmic, es reserva un múltiplex (MAUT) per a cada comunitat, de manera que es redueix a la meitat la capacitat d'emissió, amb l'excepció de Catalunya, que en perd un però encara en conserva dos dels tres amb què comptava (article 2 i disposició addicional dotzena).

A més de les polítiques relatives al macroregulador i a la TDT, cal subratllar les creixents denúncies que els consells professionals de TVE i RNE estan fent pel que consideren ingerències polítiques constants en la línia informativa dels mitjans públics de la Corporació RTVE. Aquestes queixes s'han fet especialment visibles arran del canvi a la presidència i als cessaments i nomenaments en cadena que el van seguir. Després de la dimissió de Leopoldo González-Echenique, el Congrés, amb els únics vots del Grup Parlamentari Popular, designava, el 22 d'octubre de 2014, com a nou president José Antonio Sánchez, que llavors era el màxim executiu de Radio Televisión Madrid i, per tant, responsable principal de l'ERO i del subsegüent procés d'externalització que viu l'empresa audiovisual pública madrilenya.⁶ Aquesta última dada no ha passat inadvertida, atès el creixent endeutament d'RTVE. Entre els múltiples canvis en càrrecs rellevants sobresurt l'esdeingut a la direcció d'RTVE a Catalunya: Eladio Jareño, coordinador fins llavors de presidència i comunicació del Partit Popular a Catalunya, substituïa l'11 de novembre de 2014 Ana María Bordas, nova directora de La 2.⁷

3. Polítiques relatives a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

En aquest apartat abordarem, centrant-nos ja en les polítiques de la Generalitat de Catalunya, tres grans qüestions: en primer lloc, les decisions relatives al finançament de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) i les seves implicacions; en segon lloc, l'intent d'externalització de la gestió publicitària de Televisió de Catalunya (TVC); i en tercer lloc, l'autorització per part del CAC a la CCMA perquè llogui un programa del múltiplex d'Emissions Digitals de Catalunya SAU (Grupo Godó), després de la pèrdua del segon múltiplex amb què comptava fins llavors.

Cal esmentar que el Consell de Govern de la CCMA està funcionant amb només cinc membres després de la dimissió, el 18 de setembre de 2013, de Xavier Guitart. Aquest conseller, proposat pel Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), va deixar el càrrec per presidir el Clúster de la Indústria Audiovisual de Catalunya. Atenent a les quotes de partit, la vacant es va oferir a Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), que la va rebutjar per visibilitzar la importància de "despartiditzar els organismes de l'àmbit audiovisual".⁸ D'aquesta manera, el pes dels consellers proposats

6. José Antonio Sánchez ja havia ocupat el càrrec de director general de RTVE entre 2002 i 2004, designat pel Govern de José María Aznar.

7. Eladio Jareño va ser director de TVE a Catalunya i delegat de RTVE a Catalunya entre 2003 i 2004, coincidint amb el mandat de José Antonio Sánchez en l'ens públic RTVE.

8. Grup Parlamentari d'ERC. Comunicació personal, 19 de desembre de 2014.

per CiU (Brauli Duart, Antoni Pemán i Núria Llorach) és encara més gran davant dels designats a proposta del PSC i del Partit Popular de Catalunya (PPC) (Josep Vilar i Armand Querol, respectivament).

3.1. Problemes de finançament i implicacions

L'aportació que la Generalitat de Catalunya fa anualment a la CCMA va patir retallades significatives després del canvi polític esdevingut el 2010 fins a establir-se a partir de 2013. Així, la subvenció pública va passar de 334,4 milions d'euros el 2010 a 262,5 milions el 2012. El 2013 va ser de 234 milions, i el 2014, de 235,1. En total, una reducció de gairebé un 30%. A més, la Corporació ha patit una disminució d'entorn del 40% en els seus ingressos publicitaris des de 2010, fins a establir-se, també a partir de 2013, al voltant dels 60 milions anuals (60,1 milions el 2013 i 59,5 milions el 2014).

Així, entre 2010 i 2014, la CCMA ha passat de gestionar-se amb un dels seus pressupostos màxims (450,4 milions d'euros el 2010) a fer-ho amb el mínim (291,1 milions el 2014). No obstant això, es preveu que el pressupost per a 2015 repunti fins als 307,9 milions. Això és possible fonamentalment per dos motius: la intenció del Govern de mantenir les seves aportacions gairebé invariables i el previsible increment dels ingressos per publicitat fins als 65 milions, apuntat pel president de la Corporació, Brauli Duart, a la Comissió de Control de l'Actuació de la CCMA (*DSPC*, Sèrie C, 31-10-2014, pàg. 16).⁹

La reducció dels ingressos, sobretot entre 2012 i 2013, ha dut la CCMA a mantenir les mesures d'estalvi que aplicava des de 2010.¹⁰ Entre aquest any i el final de 2014, la major part dels ajustos s'han concentrat en continguts (84 milions d'euros), encara que també han estat significatius els que s'han fet en despeses corrents i inversions (40,7 milions) i en personal (36 milions) (CCMA, 2014). Aquesta situació ha provocat nombroses accions de protesta per part dels treballadors, que iniciaven l'any 2013 amb l'amenaça d'un ERO¹¹ i rebien el 2014 amb l'anunci d'una important retallada salarial, que al final no es va dur a terme. Queda pendent per al 2015 la negociació del nou conveni laboral, un cop caducat l'antic el gener de 2014.¹²

Finalment, l'ajust de la despesa més destacada en personal (l'ERO a què fem referència al paràgraf anterior) s'ha traduït en l'acomiadament pactat de 273 treballadors de Televisió de Catalunya (TVC) i Catalunya Ràdio, majors de 61 anys i voluntaris, que s'anirà executant durant el període 2013-2016. Aquest pla d'acomiadament col·lectiu (PAC), signat l'agost del 2013, implica el compromís de la direcció de la CCMA de no fer cap nou ERO en dos anys.¹³ Amb els 645 acomiadaments acumulats des de 2010, la plantilla quedarà reduïda el 2016 a 2.291 treballadors (CCMA, 2014).

Altres decisions justificades per la direcció com a mesures d'eficiència econòmica han estat la fusió per absorció de la societat Catalunya Ràdio Servei de Radiodifusió de la Generalitat de Catalunya SA per part de Televisió de Catalunya SA mitjançant l'Acord GOV/93/2013, de 25 de juny (*DOGC*, 27-06-2013), que modifica l'estructura societària de la

Entre 2010 i 2014, la CCMA ha passat de gestionar-se amb un dels seus pressupostos màxims (450,4 milions d'euros el 2010) a fer-ho amb el mínim (291,1 milions el 2014). No obstant això, es preveu que el pressupost per a 2015 repunti fins als 307,9 milions



9. Les dades econòmiques apuntades han estat facilitades, a petició dels autors del capítol, per la mateixa CCMA, per mitjà de la Direcció de Comunicació i Relacions Institucionals.

10. Vegeu el capítol "Les polítiques de comunicació" de l'*Informe de la comunicació a Catalunya 2009-2010*.

11. COMUNICACIÓ21 (2013): "Noves aturades a TV3 reclamen el compromís de la direcció i el Govern amb el futur de l'empresa" [En línia]. Barcelona: Grup Comunicació21, 21 de febrer. www.webcitation.org/6VouJwPWP

12. CCMA (2015): "La CCMA tanca el pressupost del 2014 assolint l'estabilitat pressupostària" [En línia]. CCMA: Barcelona, 19 de gener. www.webcitation.org/6VouUatHg

13. Direcció de Comunicació i Relacions Institucionals de la CCMA. Comunicació personal, 8 de gener de 2015.

CCMA, i l'intent d'externalització del departament comercial de TVC, del qual ens ocuparem a l'epígraf següent.

No obstant això, cal subratllar que la Corporació segueix funcionant sense contracte programa des de 2009, la qual cosa impedeix a la direcció comptar amb un pressupost plurianual aprovat que permeti dissenyar una estratègia a mitjà termini. Així mateix, l'Agència Tributària reclama a la CCMA 60,5 milions d'euros en concepte d'IVA corresponent als exercicis 2012 i 2013. A més, Hisenda no tornarà a la Corporació els 20 milions d'euros de la declaració corresponent al segon semestre de 2013 i tot 2014 pel concepte esmentat. Brauli Duart confia que aquestes mesures es revertiran per la via judicial, atès que la reforma fiscal que ha entrat en vigor l'1 de gener de 2015 permet a les ràdios i televisions autonòmiques deduir-se l'IVA, com feien fins a 2012.¹⁴ Mentrestant, el president de la CCMA ja va anunciar al Parlament el 26 de setembre de 2014 que comptava amb el compromís del Govern per afrontar aquesta situació (*DSPC*, Sèrie C, 26–09–2014, pàg. 28).

14. CCMA (2014): "Brauli Duart anuncia que Hisenda desestima les al·legacions sobre l'IVA presentades per la CCMA" [En línia]. Barcelona, 28 de novembre. www.webcitation.org/6Vouc8vwj

15. COMUNICACIÓ21 (2013): "El Parlament dóna el vistiplau a l'externalització de la publicitat de TV3" [En línia]. Barcelona: Grup Comunicació21, 7 de novembre. www.webcitation.org/6VouhugBO

16. ARA (2014): "Godó i Zeta, els únics que opten a gestionar la publicitat de TV3", a *Ara* [En línia]. Barcelona: Edició de Premsa Periòdica Ara SL, 13 de gener. www.webcitation.org/6VoukJrf3

17. JoESTIMO TV3 (2014): "Anul·lat el procés d'externalització de la publicitat de TVC", a Jo Estimo TV3 [En línia]. Barcelona: Plataforma dels treballadors de TV3 en defensa de la Televisió Pública de Catalunya, 12 de maig. www.webcitation.org/6VoupYDC3

18. COMITÈ PERMANENT DE L'ANC (2014): *Comunicat de l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) en relació amb el paper dels mitjans de comunicació públics i la possible externalització de l'àrea comercial de TV3* [En línia]. Barcelona: ANC, 13 de març. www.webcitation.org/6VovEZnjT

19. COMUNICACIÓ21 (2014): "Porten l'externalització de la publicitat de TV3 davant la Fiscalia" [En línia]. Barcelona: Grup Comunicació21, 11 d'abril. www.webcitation.org/6VovJCMiG

3.2. Intent d'externalització del departament comercial de TVC

Brauli Duart va defensar per primera vegada públicament la proposta d'externalització de la gestió publicitària de TVC el juny de 2013, amb l'argument que permetria millorar la competitivitat de l'empresa davant del duopoli d'Atresmedia i Mediaset i frenar la caiguda dels ingressos publicitaris (*DSPC*, Sèrie C, 28–06–2013, pàg. 32). Davant de l'oposició d'alguns partits polítics, va recordar que la idea no era seva, sinó que s'havia gestat en l'anterior Consell de Govern, durant el segon mandat del tripartit (*DSPC*, Sèrie C, 26–07–2013, pàg. 21).

El 7 de novembre de 2013 el Parlament rebutjava una moció d'ERC contra el *procés d'externalització* del departament comercial de TVC per 87 vots (CiU, PSC i PP) a 46 [ERC, Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa (ICV-EUiA), Ciutadans i Candidatura d'Unitat Popular (CUP)].¹⁵ El diputat republicà Sergi Sabrià acusava poc després els partits favorables a l'externalització de cedir a pressions que debilitarien la televisió pública per satisfer interessos privats (*DSPC*, Sèrie C, 31–01–2014, pàg. 23). Es referia clarament al Grupo Godó, favorit per emportar-se l'adjudicació en un concurs fet públic el 28 de novembre de 2013 i al qual només es va presentar, al costat de Godó, una altra empresa, sense experiència significativa en el sector audiovisual: el Grupo Zeta.¹⁶ Cal recordar (va ser una de les crítiques més recurrents) que Godó és el principal competidor de TVC en el mercat de televisió català i que comercialitzar la publicitat de l'operador públic li donaria accés a informació estratègica de gran interès.

Durant mesos, treballadors de TVC,¹⁷ algunes forces polítiques (ERC, ICV-EUiA i CUP) i, fins i tot, l'Assemblea Nacional Catalana (ANC)¹⁸ es van manifestar contra l'externalització. L'abril de 2014, l'advocat Mateo Seguí va presentar un escrit sol·licitant a la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que investigués un possible cas de prevaricació.¹⁹ Finalment, el 12 de maig del mateix any, la direcció de la Corporació renunciava a l'externalització, declarant el concurs desert, i justificava

la decisió amb tres arguments: la recuperació del mercat publicitari, la reducció de la competència després de l'apagada de nou canals de TDT de cobertura estatal i la derogació de la disposició addicional segona de la Llei 11/2007, que preveia l'eliminació progressiva de la publicitat a Catalunya Ràdio, el que, al seu torn, permetria apostar pel foment de les sinergies multicanal en la gestió de la publicitat de tots els mitjans de la CCMA.²⁰

3.3. Lloguer d'un programa del múltiplex del Grupo Godó

En aplicació de les previsions del nou Pla Tècnic Nacional de TDT, al qual fem referència pàgines enrere, la CCMA ha perdut el segon múltiplex de què disposava des de 2007 i pel qual emetia únicament TV3HD. Per aquest motiu, i per evitar que es freni el desenvolupament de les emissions en alta definició, el ple del CAC va acordar el 22 de desembre de 2014, per unanimitat i a petició dels dos interessats, permetre a la CCMA llogar un dels programes del múltiplex vinculat a la llicència de què disposa des de 2003 Emissions Digitals de Catalunya (EDC, Grupo Godó). El contracte de lloguer podrà tenir una durada mínima de 18 mesos i màxima de 4 anys.

Segons assenyala el mateix CAC, la CCMA va presentar un informe justificatiu de l'interès públic d'aquesta petició, en què apunta "que totes les eines de producció professional són en HD, que el parc de televisions en HD a Catalunya supera el 50%, que totes les televisions públiques i privades europees tenen serveis en HD i que tots els competidors principals de TV3 tenen com a mínim dos canals en HD".²¹

Segons el periodista Àlex Gutiérrez, immediatament després de fer-se públic l'acord del CAC, el 23 de setembre de 2014, es va signar el contracte entre la CCMA i el Grupo Godó, pel qual la primera pagaria al segon 1,9 milions d'euros anuals en concepte de lloguer, un preu molt elevat si considerem que el mateix Gutiérrez apunta que la gestió del segon múltiplex li comportava a la Corporació una despesa anual de 2,8 milions. El periodista sosté que l'opció del lloguer es va adoptar després d'haver descartat l'ús del múltiplex de les televisions locals (a causa de la complexitat tècnica d'aquesta solució) i la compressió del senyal per fer possible l'emissió de TV3HD en l'altre múltiplex de la CCMA, ja que aquesta mesura hauria implicat pèrdua de qualitat d'imatge i competitivitat.²²

Com a conseqüència dels fets descrits, han cessat les emissions de BOM, una cadena que emetia pel múltiplex de Godó des del començament de 2013 gràcies a algun acord empresarial que mai no s'ha explicat públicament i sobre el qual no consta cap actuació del CAC.

4. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya, escenari de la divisió política

El CAC ha vist com el seu pressupost es reduïa el 2013 en una mica més d'un milió d'euros, en passar dels 6.287.464,05 euros de l'any anterior a 5.264.816,76, xifra que es manté intacta el 2014. En tot cas, la retallada

El ple del CAC va acordar, el desembre de 2014, permetre a la CCMA llogar un dels programes del múltiplex vinculat a la llicència de què disposa des de 2003 Emissions Digitals de Catalunya (EDC, Grupo Godó)

20. CCMA (2014): "La CCMA impulsa un nou model de gestió de la publicitat potenciant les sinergies multicanal dels seus mitjans" [En línia]. Barcelona, 12 de maig. www.webcitation.org/6VovMZ04G

21. CAC (2014): "El CAC autoritza l'arrendament d'un programa d'EDC perquè la CCMA pugui mantenir l'emissió en alta definició" [En línia]. Barcelona, 22 de desembre. www.webcitation.org/6VovQUyeG

22. GUTIÉRREZ, Àlex (2014): "TV3 pagarà 1,9 milions cada any al grup Godó per poder emetre a través de les seves freqüències", a *Ara* [En línia]. Barcelona: Edició de Premsa Periòdica Ara, 23 de desembre. www.webcitation.org/6VovTNeoy

El bienni 2013–2014 està marcat per la proliferació de vots particulars en un important nombre d'acords, la qual cosa reflecteix clarament el trasllat al regulador de la tensió política existent a Catalunya



pressupostària del regulador és molt més notable si la comparem amb els 10.667.921,12 euros amb què comptava el 2010.²³ Al costat dels ajustos en l'àrea de recerca, cal subratllar el canvi de seu esdevingut a mitjan 2013 amb l'objectiu d'estalviar uns 800.000 euros anuals.²⁴

No obstant això, el bienni 2013–2014 està marcat per la proliferació de vots particulars en un important nombre d'acords, la qual cosa reflecteix clarament el trasllat al regulador de la tensió política existent a Catalunya al voltant del denominat *procés sobiranista*.

En aquest sentit, volem puntualitzar que els vots particulars emesos entre el 7 de novembre de 2012 i el 22 de gener de 2014 no apareixen publicats al web del CAC al costat dels acords a què fan referència. El desencadenant d'aquesta situació va ser l'acord 168/2012, de 7 de novembre, relatiu a la queixa efectuada pel PPC sobre el tractament informatiu que havien donat els mitjans públics catalans a la manifestació "Catalunya, nou estat d'Europa", celebrada l'11 de setembre de 2012. Aquest acord, adoptat amb el vot de qualitat del president, Roger Loppacher, assenyala que de l'anàlisi de contingut dels mitjans de la CCMA "se'n deriva el respecte al pluralisme polític i un cert equilibri pel que fa a la presència de les diferents opcions i opinions". Però aquesta interpretació no va ser compartida pels consellers Elisenda Malaret, Carme Figueras i Daniel Sirera, que van emetre tres vots particulars. A més, les dues primeres van fer pública una nota de premsa en què denunciaven "el fet que el president del CAC hagi volgut silenciar els vots particulars emesos en temps i forma correctes, trencant tots els precedents existents en el Consell pel que fa a la incorporació en els acords adoptats dels vots particulars emesos per algun conseller quan s'ha donat el cas".²⁵

El mateix dia que es feia pública aquesta nota de premsa (acompanyada dels vots particulars de Malaret i Figueras), el 12 de novembre de 2012, es va aprovar l'acord (no publicat) 173/2012, sobre "El posicionament del Consell de l'Audiovisual de Catalunya en relació amb els vots particulars que es formulen en les decisions col·legiades del ple". A partir d'aquí, amb l'argument que, segons l'estatut orgànic i de funcionament del CAC, els vots particulars s'han d'adjuntar a l'acta del ple del regulador, i que les actes són reservades durant cinc anys, els vots particulars es van deixar de notificar als interessats i de penjar al web del CAC durant més d'un any. Novament aquest acord es va adoptar amb el vot de qualitat del president, en existir tres vots particulars, dels mateixos consellers discrepants amb l'acord 168/2012.

Aquest episodi es va tancar finalment amb l'acord 5/2014, de 22 de gener, pel qual es modifica l'apartat 2 de l'article 6 de l'estatut orgànic i de funcionament del CAC, de manera que, a partir de llavors, els vots particulars "es notificaran a les persones interessades al mateix temps que el text de l'acord i es publicaran immediatament a la pàgina web del Consell". Es produeix, per tant, un canvi d'actitud per part del president (i els consellers que ho recolzaven) difícil de desvincular del fet que els consellers dissidents optessin per fer pública la seva discrepància amb la no publicació dels vots particulars.

En tot cas, des de setembre de 2012 fins a desembre de 2014 hem identificat²⁶ fins a 15 acords del CAC amb algun vot particular, sempre

23. Dades disponibles en la mateixa web del CAC sota l'epígraf "Evolució del pressupost del CAC (anys 2008–2014)". www.webcitation.org/6VovWIV7K

24. Daniel Sirera, conseller secretari del CAC. Comunicació personal, 9 d'octubre de 2014. ARA (2013): "El CAC es trasllada per estalviar-se 800.000 €", a *Ara* [En línia]. Barcelona: Edició de Premsa Periòdica Ara, 1 de juliol. www.webcitation.org/6VovhIY5Y

25. Nota de premsa accessible des d'*El blog de Joan Ferran*. www.webcitation.org/6VovZDQP3

26. Daniel Sirera, conseller secretari del CAC. Comunicació personal, 9 d'octubre de 2014.

(excepte en una ocasió) a càrrec dels tres consellers ja esmentats, tots ells proposats per partits crítics amb el procés sobiranista. En concret, Malaret i Figueras (pel PSC) i el mateix Sirera (pel PPC). D'aquests 15 acords, set es refereixen al tractament de la situació política per part de TVC (que el 2014 ha començat a rebre, en aquest sentit, crítiques amb transcendència pública per part dels mateixos treballadors).²⁷ Entre els 15 acords que comentem cal subratllar, pel fort debat que van generar, el 88/2014, relatiu al programa *Especial Informatiu: Consulta*, emès el 12 de desembre de 2013, i també el 52/2014, pel qual s'autoritza el lloguer de les freqüències de televisió digital terrestre local de què disposa la societat Publicitat i Comunicació del Vallès (Canal Català) a la societat Xarxa de Serveis i Comunicacions 2014 (El Punt Avui TV).

Una altra decisió del CAC que mereix esment és l'adjudicació de 22 llicències d'FM, corresponents al Pla Tècnic Nacional aprovat pel Reial decret 964/2006, i que en el seu moment havien estat assignades a COMRàdio. Els beneficiaris d'aquestes llicències van ser (entre les 224 sol·licituds rebudes) Radiocat XXI SLU, amb nou; Sistema Català de Radiodifusió SLU, amb sis; Montcau Produccions SL, Radio Tele Taxi FM de Radiodifusión SA i Catbroadcast Publicitat SLU, amb dues; i l'Asociación Cultural Radio Adventista España, amb una. Ha quedat pendent la freqüència corresponent a Manresa-Montserrat (acord 104/2014, de 3 de setembre). Els mitjans més crítics amb l'anomenat *procés sobiranista* han subratllat la proximitat al Govern de la Generalitat dels empresaris més beneficiats per aquest concurs, Godó i Miquel Calçada, aquest últim comissari dels actes del Tricentenari.²⁸

En aquest context, el gener de 2015 el CAC té sobre la taula nous temes delicats que enllacen amb el debat polític existent a Catalunya. Així, a petició del Govern, que reclama que se les sancioni, el regulador català ha obert un procediment informatiu contra les tres grans cadenes radiofòniques d'abast espanyol (SER, Cope i Onda Cero) per haver-se negat a difondre la campanya del 9N. Reclama l'executiu català que, en no emetre-la, han vulnerat l'article 82.1 de la Llei 22/2005, de la comunicació audiovisual de Catalunya, segons el qual "els prestadors de serveis de comunicació audiovisual estan obligats a difondre, gratuïtament i amb indicació del seu origen, els comunicats i declaracions que el Govern de l'Estat i el Govern de la Generalitat estimin convenients per causes justificades d'interès públic".²⁹

Els consellers encarregats d'analitzar aquest i altres casos que es presentin són els tres que ja han format part del regulador durant el bienni 2013–2014 (Roger Loppacher, conseller president, proposat per CiU; Daniel Sirera, conseller secretari, proposat pel PPC, i Carme Figueras, consellera proposada pel PSC) i els tres designats pel Parlament el 10 de juliol de 2014, a proposta de CiU i ERC: Salvador Alsius, Eva Parera i Yvonne Griley. Els dos primers substitueixen en el càrrec Elisenda Malaret (que havia estat proposada pel PSC) i Josep Pont (proposat per CiU); la tercera ja exercia com a substituta d'Esteve Orriols (proposat per CiU i que havia renunciat en finalitzar 2013).³⁰

27. Així, la secció del Sindicat de Periodistes de Catalunya de TVC feia públic el 5 de setembre de 2014 el comunicat "Salvem la nostra professionalitat", on s'apuntava que "la reiteració d'informacions 'de servei' sobre la diada explicant la forma d'arribar-hi, indicant els trams que queden per omplir, entrevistant per enèsima vegada els organitzadors de l'acte, esdevenen crides descarades a la participació" (www.webcitation.org/6Vow7AM7V). En questa mateixa línia, el Consell Professional de TV3 emetia, l'1 d'octubre del mateix any, una nota interna, àmpliament recollida als mitjans, en què denunciava l'escassa cobertura del cas Pujol, per oposició al temps dedicat al 9N.

28. CRÓNICA GLOBAL (2014): "El CAC adjudica nueve licencias de radio a 'La Vanguardia' y seis a Miquel Calçada", a *Crónica Global* [En línia]. Barcelona: Crónica 2013. 4 de setembre. www.webcitation.org/6VovlVnZj

29. CAC (2014): "El CAC obre un període d'informació prèvia a tres ràdios que no van emetre la campanya informativa del 9N" [En línia]. Barcelona. 17 de desembre. www.webcitation.org/6VowCjbQp

30. PARLAMENT DE CATALUNYA (2014): "Salvador Alsius, Yvonne Griley i Eva Parera prenen possessió com a consellers del CAC", a *Parlament.cat* [En línia]. Barcelona, 15 de juliol. www.webcitation.org/6VowFf0dL. Cal recordar que l'article 4.2 de la Llei 2/2000 del Consell Audiovisual de Catalunya estableix que els consellers han de ser escollits "entre persones de prestigi reconegut i contrastat i amb experiència professional en el sector audiovisual" i que han d'oferir "garanties plenes d'independència". Així mateix, segons l'article 114.2 de la Llei 22/2005 de la comunicació audiovisual de Catalunya, els candidats han de comparèixer davant d'una comissió del Parlament de Catalunya que n'avalua la idoneïtat abans de ser elegits.

Pel que fa a la transferència de diners públics a mitjans privats, el bienni 2013–2014 està marcat per la supressió de la línia de subvencions a projectes. Es mantenen els denominats ‘ajuts estructurals’, que s’atorguen exclusivament per motius lingüístics i sobre la base de criteris de difusió/audiència



5. Subvencions als mitjans privats i publicitat institucional

Pel que fa a la transferència de diners públics a mitjans privats, el bienni 2013–2014 està marcat per la supressió de la línia de subvencions a projectes. Es mantenen únicament els denominats *ajuts estructurals*, que s’atorguen exclusivament per motius lingüístics i sobre la base de criteris de difusió/audiència. El conseller de la Presidència, Francesc Homs, ho justificava així en la Comissió d’Afers Institucionals: “Ateses les circumstàncies pressupostàries i obligats com estem a saber prioritzar [...], el Govern suprimirà les subvencions i els ajuts als mitjans de comunicació, amb l’excepció dels ajuts vinculats a l’ús del català. [...] Els temps obliguen a escollir i nosaltres escollim el català, que, a més, en el camp dels mitjans de comunicació, la nostra llengua, com vostès saben, ocupa encara lamentablement una posició massa secundària” (*DSPC*, Sèrie C, 08–02–2013).

De manera que mitjançant la Resolució PRE/265/2014, de 3 de febrer (*DOGC*, 14–02–2014), es fan públics els ajuts estructurals corresponents a l’exercici 2013, que impliquen que la partida pressupostària passi dels 9.128.742,72 euros de 2012 a 6.163.658 euros, una retallada del 32,5%. La major part d’aquests ajuts (4.043.161 euros) es van atorgar a mitjans impresos. A mitjans digitals es van destinar 981.299 euros; a televisions, 603.792 euros, i a ràdios, 535.406 euros. Les subvencions estructurals relatives a 2014 van augmentar pràcticament un 5%, fins als 6.435.424 euros. L’increment es va destinar principalment als mitjans digitals, que van rebre 1.212.270 euros (un 19% més que el 2013), mentre que les televisions van veure lleugerament reduïdes les subvencions fins als 585.629 euros. Els mitjans impresos es van continuar emportant el gruix de les ajudes (4.094.335 euros) i les ràdios es van mantenir a nivells de 2013, amb 543.190 euros.³¹

Paral·lelament, l’any 2014 la Generalitat va obrir una línia de subvencions (que preveu mantenir per a l’any 2015) adreçada a iniciatives impulsades per entitats sense ànim de lucre i organitzacions professionals del sector de la comunicació, amb una dotació de 801.220 euros. Segons Antoni Molons, director general de Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, aquesta línia de subvencions pretén “racionalitzar els ajuts que es concedien el marge de les convocatòries”.³²

Aquestes subvencions no reglades, quan són superiors a 3.000 euros, s’han de publicar al *DOGC*. Així, a títol d’exemple, a la Resolució PRE/266/2014, de 3 de febrer (*DOGC*, 14–02–2014), corresponent a l’any 2013, es recullen ajuts a l’Associació Catalana de la Premsa Comarcal (100.047,00 euros), a l’Associació Catalana de la Premsa Gratuïta i Mitjans Digitals (100.047,00 euros), a l’Associació de Publicacions Periòdiques en Català (304.906,00 euros) i a la Comercialitzadora i Editora de la Coordinadora de Mitjans SL, en aquest cas per l’edició d’*El 9 Esportiu* durant el primer semestre de l’any 2013 (295.000,00 euros). La justificació d’aquest últim ajut, segons Antoni Molons, és “la singularitat” del mitjà, “en tractar-se de l’únic diari esportiu en català fet a Catalunya, de distribució nacional, (...) que competeix clarament en inferioritat de condicions” i que està “fent un esforç de servei públic per atendre les

31. Antoni Molons, director general de Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Comunicació personal, 9 de febrer de 2015.

32. Comunicació personal, 16 de febrer de 2015.

necessitats informatives d'uns col·lectius que, d'una altra manera, no tindrien cap possibilitat de reconeixement".³³

Adicionalment, la *Memòria de la Comissió Assessora sobre la Publicitat Institucional 2013*³⁴ xifra per a aquest any una inversió en mitjans per aquest concepte de 20.357.939 euros, la qual cosa suposa un increment de 4,53 milions respecte al 2012 i duplicar el pressupost de 2011 (10.160.890 euros), per a gairebé igualar la inversió de 2009 i 2010. Les dades de 2014 no es coneixien en el moment de tancar aquest capítol.

Tot i que el Govern no facilita informació sobre els ingressos que les diferents empreses han tingut per insercions de publicitat institucional, sí que ens ha donat la xifra global d'inversió en la campanya del 9N: 813.942,80 euros. Aquesta campanya s'ha centrat en exterior, mitjans impresos i digitals. Queden exclosos els mitjans audiovisuals, en entendre l'executiu que estan obligats per l'article 82.1 de la Llei 22/2005 a difondre-la gratuïtament. En tot cas, tampoc no es coneix la repercussió econòmica de la campanya del 9N en les diferents empreses beneficiàries.³⁵

No obstant això, a partir del 30 de juny de 2015, segons la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern (*DOGC*, 31-12-2014), "la informació relativa a la gestió econòmica i pressupostària que l'Administració ha de fer pública en aplicació del principi de transparència ha d'incloure (...) el cost de les campanyes de publicitat institucional, desglossant els diferents conceptes de la campanya i l'import contractat a cada mitjà de comunicació" (article 11.1.f).

6. Conclusions

S'inicia, per tant, el 2015 amb una sèrie d'assumpptes importants sobre la taula. Amb el finançament estabilitzat, oblidat el projecte d'externalització de la comercialització de la publicitat i llogat part del múltiplex de Godó per a les emissions de TV3 en HD, la CCMA continua sense contracte programa, amb una cadira del consell de govern vacant i sense conveni laboral en curs. Alhora, els continguts de TVC i Catalunya Ràdio reben (en un context polític que els obliga especialment a complir les seves missions de servei públic) crítiques més o menys intenses des de diversos àmbits (Sindicat de Periodistes de Catalunya, Consell Professional de TV3, Societat Civil Catalana, grups parlamentaris del PPC, Ciutadans, PSC i ICV-EUiA), que es recullen en els mitjans, en les queixes del CAC i en els debats parlamentaris.

Mentrestant, recuperada la desitjable publicitat dels vots particulars, un CAC financerament debilitat i amb quatre dels sis consellers proposats per CiU o ERC ha de resoldre un assumpte especialment delicat: la petició del Govern català de sancionar les cadenes radiofòniques que es van negar a difondre la campanya del 9N.

Pel que fa a les transferències de diners des de la Generalitat als mitjans privats, durant el període analitzat s'han suprimit els ajuts a projectes, tot i que hem detectat l'existència d'algunes subvencions de quanties rellevants no subjectes a concurrència pública. Mentrestant, la inversió

Amb el finançament estabilitzat, la CCMA continua sense contracte programa, amb una cadira del consell de govern vacant i sense conveni laboral en curs



33. Comunicació personal, 2 de març de 2015.

34. GENERALITAT DE CATALUNYA [En línia]. webcitation.org/6Vowlkd6p

35. Mònica Osàcar i Andreu, responsable de Publicitat Institucional, Direcció General d'Atenció Ciutadana i Difusió del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya. Comunicació personal, 20 de gener de 2015.

A partir de mitjan 2015, en aplicació de la Llei 19/2014, l'executiu català ha de fer pública una informació molt detallada sobre la inversió en publicitat institucional, que inclogui l'import relatiu a la publicitat institucional contractada a cada mitjà



en publicitat institucional recupera els nivells de 2009 i 2010, si bé s'hi ha de sumar la partida relativa al 9N, ja que, al contrari del que succeeix en l'àmbit audiovisual, la premsa i els digitals no estan afectats per les previsions de l'article 82.1 de la Llei 22/2005. A partir de mitjan 2015, en aplicació de la Llei 19/2014, l'executiu català ha de fer pública una informació molt detallada sobre aquesta partida, que inclogui l'import relatiu a la publicitat institucional contractada a cada mitjà.

Finalment, cal recordar que a començament de 2015 s'estan tramitant conjuntament al Parlament de Catalunya la Proposició de Llei de modificació de la Llei 2/2012, de modificació de diverses lleis en matèria audiovisual, presentada pel Grup Parlamentari d'ICV-EUiA (*BOPC*, 17-06-2013), i el Projecte de llei pel qual es modifiquen diverses lleis en matèria audiovisual i de publicitat institucional per afavorir la transparència i la sostenibilitat del sector de la comunicació (*BOPC*, 03-03-2014). Si bé les primeres formulacions d'aquestes iniciatives ens resultaven decebedores,³⁶ en les esmenes posteriors ICV-EUiA inclou per primera vegada una interessant proposta de cogestió de la CCMA, deixant dos dels set seients del consell de govern en mans dels treballadors, que els triarien entre ells mateixos per sufragi universal en candidatures individuals.³⁷

Cal subratllar que, mentre que en finalitzar el bienni que estudiem no s'havia constituït la ponència encarregada de discutir les diferents esmenes presentades en relació amb aquestes iniciatives legislatives, el Govern sí que havia incorporat en l'article 98 del Projecte de Llei de mesures fiscals, financeres i administratives una proposta de modificació de la lletra c de l'article 1 de la Llei 22/2005, de la comunicació audiovisual de Catalunya, per definir el concepte de producció pròpia en uns termes que fan pensar en la regularització de les emissions d'El Punt Avui Televisió. Són producció pròpia "tots els continguts audiovisuals en què la iniciativa i la responsabilitat de l'enregistrament, o bé la propietat o els drets d'explotació, corresponen al prestador de serveis de comunicació audiovisual que els difon de manera exclusiva o conjuntament amb d'altres prestadors de serveis de comunicació audiovisual. En tot cas, aquesta difusió conjunta no es considera emissió en cadena" (*BOPC*, 02-12-2014, pàg. 69).³⁸

Hi ha moltes qüestions obertes, per tant, en iniciar-se un any en què resultarà de particular interès analitzar les propostes d'actuació política en matèria de mitjans que formulin les diferents forces polítiques.

36. Sobre aquesta qüestió, vegeu la reflexió aportada per la directora del Grup Daniel Jones (UAB), Isabel Fernández Alonso, a petició de la Comissió d'Afers Institucionals del Parlament de Catalunya: www.webcitation.org/6Vpom7qbM

37. Marta Ribas, diputada del Parlament de Catalunya. Comunicació personal, 24 de desembre de 2014.

38. Vegeu el capítol "La comunicació local en l'ecosistema comunicatiu català" d'aquest mateix informe.

7. Referències

CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS (CCMA) (2014): *Informe de gestió 2011-2014*. Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.